

SFÂNTUL TIHON DIN ZADONSK

Otrava ascunsă în om¹

Se întâmplă ca oameni răi să-i dea cuiva otrava înălțării de sine: aşa ne-a vărsat în fire otrava aducătoare de moarte a păcatului vrăjmașul nostru, șarpele cel vechi. Dacă se întâmplă să se otrăvească, omul, chiar dacă înainte era sănătos, ajunge în mare suferință: și firea noastră era curată, neprihănăită, sfântă, bună, dar când otrava vicleanului șarpe a pătruns în ea, a căzut în boala și nenorocire nevindecată. Aflându-se în om, otrava îi îmbolnăvește tot trupul: și otrava cea aducătoare de moarte a șarpelui ne-a îmbolnăvit toate puterile sufletești și trupești.

De aici iau naștere nu numai mândria, ci și semeața cugetare, disprețuirea aproapelui, osândirea, clevetirea, grăirea de rău, ocările, răzbunarea cu fapta și cu cuvântul, dorirea și căutarea cinstirilor, slavei omenești și laudelor.

¹ Extras din: Sf. Tihon din Zadonsk, *Comoară duhovniciească adunată din lume*.

De aici iau naștere amăgirea, viclenia, şiretenia, minciuna şi fătărnicia.

De aici iau naștere faptele şi cuvintele de ruşine.

De aici iau naștere mâncatul şi băutul peste măsură şi grija ospeţelor.

Aşa se face că oamenii născocesc schimbări în îmbrăcăminte, în zidirea şi împodobirea caselor, precum şi celealte deşertăciuni.

Toate acestea şi cele asemenea lor sunt de la cugetarea trupească şi de la otrava aducătoare de moarte a şarpelui, care este semănătă în inima omenească.

Otrava dinăuntrul omului îl chinuie pe acesta, şi cu timpul îi face suferinţă de neîndurat: şi otrava şarpelui, care este ascunsă în suflet, chinuie foarte sufletul şi îi pricinuieşte felurile dureri.

Uită-te ce face în om mândria! Cum îl chinuie! Câte mijloace născocoşe pentru a dobândi cinste, slavă şi laudă în această lume, şi, odată ce le-a dobândit, cu câtă osteneală şi grijă îşi păzeşte această comoară! Cât de nemulţumită este atunci când cineva o dispreţuieşte! Cât o doare atunci, cât se tulbură, cum cârteşte şi se îndărjeşte când e lipsită de cinstiri, încât mulţi chiar îşi pun capăt zilelor!

SCHIIGUMENUL SAVA

Despre mândrie¹

Mândria este o boală sufletească de temut, care se vindecă foare greu. Nu este păcat mai urât înaintea lui Dumnezeu decât mândria. Sfinţii Părinţi o numesc „sămânţa satanei”.

Mândria este încrederea în sine dusă până la extrem, care respinge tot ce nu este „al meu”; este izvor al mâniei, cruzimii, enervării şi răutăţii; este refuz al ajutorului dumnezeiesc – dar tocmai cel mândru are deosebită nevoie de Dumnezeu, fiindcă oamenii nu-l pot salva atunci când boala ajunge în ultimul stadiu.

Cel ce a „inventat” păcatul, îngerul cel căzut al întunericului, a păcatuit el însuşi prin împotrivirea faţă de Dumnezeu, adică prin mândrie, şi aruncă tot neamul omenesc în această patimă pierzătoare.

Orice păcătos, care face pe placul patimii sale, poartă război împotriva lui Dumnezeu aşa cum

¹ Extras din: Schiigumenul Sava, *Calea pământească spre Dumnezeu*.

satana s-a răzvrătit cândva și a pornit război în cer împotriva lui Dumnezeu ca să iasă din supunerea față de El și să trăiască după voia sa.

Atunci când cel mândru, cel iubitor de slavă deșartă, cel iubitor de sine, cel iubitor de slavă omenească, cel iubitor de stăpânire, cel crud, cel mânișos, cel invidios, cel semet, cel îngâmfat, cel neascultător și alții își satisfac patima și pentru „eul” lor îi înjosesc pe alții, prin aceasta ridică sabia, ca să zic aşa, asupra lui Dumnezeu, ca și cum I-ar zice lui Hristos: „Nu vrem să urmăm pildei Tale, nu vrem să fim blânci și fără de răutate! Legea Ta nu ne place! Oamenii să ni se supună și să ne slujească nouă, nu noi lor!”

Izbăvește-ne, Doamne, de o asemenea întunecare! Cu cei mândri aşa se și întâmplă de obicei. Dacă nu se opresc la timp, dacă nu se pocăiesc, devin potrivnici ai lui Dumnezeu.

Prin orice păcat, chiar și printr-unul mic, în suflet slăbește harul lui Dumnezeu, iar prin păcatele de moarte oamenii îl pierd cu desăvârșire și devin vrednici de pedeapsa veșnică.

Cei mândri ies de sub stăpânirea legii lui Dumnezeu; ca atare, se lipsesc singuri de apărarea și ocrotirea dumnezeiască. Ei suferă înfrângere în toate căile lor. Trăind cu trupul, sunt deja morți cu sufletul și încă din timpul vietii trăiesc muncile gheenei: singurătatea, lâncezeala mohorâtă, tristețea, răutatea, ura, sterpiciunea, întunecarea și deznădejdea.

Simptomele și dezvoltarea bolii

Păcatul mândriei are în dezvoltarea sa câteva stadii, și începe cu **slava deșartă**.

Simptomele slavei deșarte: setea de laude; ne-suferirea mustrărilor, moralei și reproșurilor; purtarea bănuitoare și ranchiunoasă; bănuirea altora, greutatea în a cere iertare, căutarea căilor usoare; omul joacă permanent teatru în prezența altora, cu scopul de a prezenta o aparență evlavioasă, ascunzându-și cu multă grijă patimile și neajunsurile.

Omul încetează să-și mai vadă păcatele, nu-și mai bagă de seamă defectele, începe să-și minimalizeze vinovăția ori să și-o nege cu totul, ba uneori chiar s-o arunce asupra altora, și în schimb începe să-și exagereze și propriile cunoștințe, propria experiență, propriile calități și virtuți. Pe măsura evoluției bolii, în părerea sa despre sine el devine mare, vrednic de slavă. De aceea se și cheamă această boală „mania grandorii”. În starea aceasta, omul nu numai că-i osândește pe alții, ci începe să-i disprețuiască și să-i fie silă de ei, și chiar să le facă rău. Izbăvește-ne, Doamne, de asta!

Iar când bolnavului i se pare că nimeni nu-l înțelege, nimeni nu-l iubește, ci toți îl persecută și vor să-i facă rău, boala aceasta se numește **mania persecuției**.

Mania grandorii și mania persecuției sunt cele mai răspândite forme de boală sufletească.

Acstea boli sunt legate de aprecierea excesivă a propriei persoane, atunci când sentimentul exagerat al propriei valori stârnește dispreț și atitudine dușmănoasă față de oameni.

Cel mândru este întotdeauna nemulțumit de cei din jur și de condițiile sale de viață, și de aceea ajunge câteodată la deznaștere, hulă, înșelare, iar uneori și la sinucidere.

În stadiul de început, mândria este greu de recunoscut. Doar un duhovnic încercat sau un psiholog încercat poate stabili fără greș această patimă atunci când ea se află în fașă.

Omul se poartă aparent normal, însă un ochi experimentat recunoaște în el începutul bolii. Omul e mulțumit de sine. Este bine dispus: cântă, zâmbește, adeseori chiar râde și câteodată hohotește fără pricină; face pe originalul, pe spiritualul; caută să atragă cù orice preț atenția celor din jur; îi place să vorbească mult, iar în convorbirile lui se audă la nesfârșit „Eu”, însă un singur cuvânt dezaprobat face ca dispoziția lui să se schimbe rapid, și el devine abătut, ca în urma unei laude să înflorească din nou. În general însă, în stadiul acesta dispoziția lui rămâne luminoasă.

În continuare, dacă omul nu-și dă seama de păcătoșenia sa, dacă nu se pocăiește și nu se îndreaptă, boala lui duhovnicească evoluează și se acutizează.

În om apare convingerea sinceră de faptul că este mai presus de alții. Această convingere se

transformă în patima de a comanda, și el începe să dispună după bunul plac de atenția, de timpul și de puterile altora. Devine obraznic: se apucă de orice, chiar dacă nu face decât să strice și să încurce, în toate se bagă, chiar și în familiile altora.

În stadiul acesta, dispoziția omului mândru se strică, fiindcă el întâmpină deseori rezistența celor din jur. El devine, treptat, tot mai irascibil, încăpățânat, certăreț, nesuferit de nimeni. Firește, oamenii încep să-l evite, dar el este convins de dreptatea sa și consideră că pur și simplu nimeni nu vrea să-l înțeleagă, și ca atare o rupe cu toții. Răutatea și ura, disprețul și îngâmfarea se instalează și prind rădăcini în sufletul lui. Sufletul îi devine întunecat și rece, mintea i se întunecă, și omul ieșe din orice supunere. Scopul lui este să iasă cum vrea el, să-i facă pe ceilalți să se simtă inferiori, să-i impresioneze și să-și demonstreze „dreptatea”. Tocmai trufași de felul acesta creează schismele și ereziile.

În următoarea etapă de dezvoltare a bolii, omul o rupe și cu Dumnezeu... Tot ce are, inclusiv calitățile și unele virtuți, și le atribuie sieși. El e convins că-și poate aranja viața fără ajutorul altora și că poate dobândi singur tot ce-i trebuie în viață. El se simte mare voinic chiar și atunci când are o sănătate plăpândă. Se îngâmfă cu „înțelepciunea” sa, cu cunoștințele sale, și se mândrește cu tot ce are – iar rugăciunea lui devine nesince-

ră, rece, fără frângere de inimă, iar mai apoi încețează de tot să se mai roage. Starea lui sufletească se face negrăit de întunecată, dar totodată el e convins că e pe calea cea dreaptă și continuă să meargă cu grabă spre propria pierzare.

Cum să recunoaștem trufia din noi?

La întrebarea: „Cum să recunoaștem trufia din noi?”, arhiepiscopul Iacov al Novgorodului scrie următoarele: „Ca să o pricepi, ca s-o simți, bagă de seamă cum te vei simți atunci când cei din jurul tău fac ceva aşa cum nu-ți place ție, împotriva voii tale. Dacă în tine ia naștere în primul rând nu gândul de a îndrepta cu blândețe greșeala, ci nemulțumirea și mânia, să știi că ești trufaș, și încă profund trufaș.”

Dacă până și cele mai mici nereușite te încrutează și te apasă, încât nu te mai înveselește nici gândul la Purtarea de grijă dumnezeiască, ce ia parte la treburile noastre, să știi că ești trufaș, și încă profund trufaș.

Dacă ești fierbinte față de nevoile proprii și rece față de nevoile celorlalți, să știi că ești trufaș, și încă profund trufaș.

Dacă atunci când vezi restrîștile altora, fie aceștia chiar și vrăjmași ai tăi, te bucuri, iar când vezi fericirea neașteptată a aproapelui te încristezi, să știi că ești trufaș, și încă profund trufaș.

Dacă te jignesc chiar și observațiile moderate cu privire la neajunsurile tale, iar laudele pentru calități pe care de fapt nu le ai îți fac plăcere, te încântă, să știi că ești trufaș, și încă profund trufaș.

Ce se mai poate adăuga la aceste semne prin care omul poate recunoaște trufia din el însuși? Poate numai că dacă asupra omului cade frica, și acesta este un semn al trufiei. Sfântul Ioan Scărarul scrie despre aceasta: „Sufletul mândru e rob al fricii; nădăduind în sineși, el se teme și de un zgomot slab, până și de o umbră. Fricoșii își pierd adeseori mintile, și pe drept – fiindcă drept este ca Domnul să-i părăsească pe cei mândri, ca și ceilalți să învețe să nu se mândrească.”

Tot el scrie: „Trufia cea mai mare stă în aceea ca omul, de dragul slavei deșarte, să arate cu fățănicie virtuți care de fapt nu se află în el.”

Ispitele diavolești

Firea omenească e înclinată atât spre bine, cât și spre rău. Ea primește cu ușurință atât binele, cât și răul, atât harul dumnezeiesc, cât și puterea cea rea.

Domnul nu silește libertatea omului, nu o obligă la bine, ci doar îi vestește despre Sine cu blândețe sufletului și-l cheamă pe calea măntuirii – iar sufletul alege, potrivit voii și aplecării sa-